

nekaj najvažnejših avstrijskih državnih in zasebnih srečk, njih nominalno vrednost, kurzno vrednost poljudnega časa in mogoče še dan tega ali onega srečkanja. Knjiga bi s tem pridobila mnogo na svoji popolnosti in jasnosti.

Vse hvale je tudi vredno, ker se v knjigi nahaja lepo število proračunov in kalkulacij. Umevno je, da se ti računi ozirajo le na fakične potrebe.

Važno se nam tudi zdi poglavje o hranilnicah ter posojilnicah, kakor tudi poglavje o zavarovanju delavcev proti boleznim in nezgodi. Poglavje, ki se mora v obrtnihšolah obravnavati, in sicer malo obširneje.

Slovensko učiteljstvo, sezi po knjigi in jo uvedi že letos v vse obrtno-nadaljevalne šole!

Končno pa samo vprašanje: Zakaj ni knjiga tiskana v Ljubljani? e + a

## Politiški pregled.

\* **Politiški pregled.** Pod tem poglavjem bomo odslej poročali o najvažnejših dogodkih v domači in svetovni politiki, da bodo naši čitatelji informirani o tem gibanju. Z različnimi političnimi vprašanji je dostikrat tudi šolstvo tako tesno združeno, da ni moči prezreti prvih, kdor hoče docela razumeti razvoj ali nazadovanje šolstva. Upamo, da s tem ustrezemo svojim bralcem. Ker pa je naš prostor tesen, se bomo mogli ozirati le na najvažnejše dogodke.

\* **Železniški certifikati za ljudskošolsko učiteljstvo.** Državni poslanec Erb in drugovi so vložili na železniško ministrstvo peticijo, ako je c. kr. železniško ministrstvo voljno izdati tudi ljudskošolskemu učiteljstvu železniške certifikate, kakršne imajo c. kr. uradniki. Peticijo je podpisalo 20 poslancev. Radovedni smo, koliko je slovenskih podpisov.

\* **Iz državnega proračuna za leto 1907.** Za pristaniške zgradbe je proračunjenih 1.200.000 K več kakor v letošnjem proračunu. Največ dobi Trst, ker je za razširjenje skladišč določenih 600.000 K več. Tudi dalmatinska pristanišča dobe nekaj. Lloyd je dobival za vožnjo v Vzhodno Afriko 1.400.000 K subvencije. Te postavke ni več v proračunu. Pač pa se je zvišala podpora trgovinski mornarici za 1.400.000 K. Naučno ministrstvo zahteva 90.460.266 K (lani 87.260.902 K), in sicer med drugim za gimnazijske stavbe na Štajerskem 10.500 K, na Kranjskem 31.400 K, na Primorskem 7400 K. Za realne stavbe na Štajerskem 18.400 K, na Primorskem 2000 K. Za obrtne šole na Štajerskem 8000 K, na Koroškem 5000 K, na Primorskem 2850 K. Za ljudske šole: Štajerska 20.300 K, Koroška 14.380 K, Kranjska 2667 K, Primorska 8000 K. Za meščanske šole Primorska 32.100 K.

\* **Davki v Avstriji.** Direktnih davkov se je vplačalo v naši državni polovici od 1. januarja do konca avgusta 1906 l. 193.428 milijonov kron, za 6.02 milijona kron več, kakor lani. Na zemljiški davek je odpadlo 26.426 mil. kron (+ 1.300.000 K), na hišnorazredni davek 4.500.000 mil. kron (- 66.000 K), na hišnonajemninski davek 53.650.000 K (+ 1.480.000 K), na splošni pridobninski davek 22.900.000 K (- 405.152 K), na pridobninski davek podjetij, ki se morajo izkazati z javnimi računi 38.130.000 K (+ 1.240.000 K); na rentni davek 5.620.000 K, na osebno dohodninski davek 33.370.000 K (+ 1.689.000 K). Indirektnih davkov je bilo odplačanih od 1. januarja do konca avgusta 1906 l. 508.349.000 K; 52.409.000 K več kakor lani. Užtinski davek je znašal 42.870.000 K (+ 5.149.000 K), na vino in mošt, 8.110.000 K, na pivo 52.940.000 K, (+ 2.540.000 K), na meso in klavno živino 10.570.000 K (- 120.256 K), na sladkor 92.000.000 K (+ 10.990.000 K), na petrolej 14.830.000 K, na kolke 34.780.000 K (+ 2.300.000 K), takse 3.830.000 K, pristojbine 86.400.000 K (+ 16.570.000 K), davek na vožne listke 12 milijonov kron, loterija 9.230.000 K, sol 22.470.000 in tobak 111.610.000 K (+ 11.280.000 K).

\* **Grofa Goluchowskega** čaka nezaupnica ogrske delegacije. Ker pa neče čakati nanjo, misli prej odstopiti.

\* **Nova stranka na Hrvaškem.** Poslanci, ki niso v nobeni stranki, mislijo ustanoviti novo stranko, ki bi zastopala

stališče nagodbe z Ogrsko in bi se zavzemala za avtonomne gospodarske reforme. Tako poročajo iz Zagreba. Za to stranko se je baje izreklo več aristokratov, konservativnih politikov in onih poslancev, ki so bili prej v madjaronskem klubu. Tej vesti ni mnogo verjeti. To je le želja različnih madjaronskih voditeljev, ki bi radi zopet prišli na površje.

\* **Reforme na Ogrskem.** Grof Andrassy predloži ogrskemu parlamentu razne zakonske načrte za povišanje ustavnega jamstva. Vladi se omeji oblast nad komitati, velikim županom se skrajšajo pravice, delokrog upravnega sodišča se pa razširi. Tako hoče sedanja ogrska vlada preprečiti, da bi se ne dogajali več taki konflikti kakor za Fejervarijevega ministromanja.

\* **Germanizacija nemških Poljakov nazaduje,** kar najbolj dokazujejo ta-le števila: Pri zadnji državnozborski volitvi v Tarnovizcah v Pruski Šleziji je dobil poljski kandidat 25.920 glasov, a leta 1903. pa le 6854.

\* **Kulturni boj na Španskem.** Sedanja liberalna vlada hoče nastopiti proti kongregacijam. Izdelala je zakonski načrt, po katerem smejo kongregacije odvarjati zavode le, ako to dovolijo kortesi. Mladoletnih oseb ne bodo smeli sprejemati v kongregacije. One člane kongregacij, ki bi se odpovedali svojim obljubam in samostanskemu življenju, hoče podpirati vlada. Minister bo smel razveljaviti pooblastila. Nezakonite asociacije hoče vlada odpraviti. Člani kongregacij, ki niso bili promovirani na vseučilišnih, ne bodo smeli poučevati. Tuje kongregacije hočejo razpustiti. Imetje kongregacij nameravajo omejiti na najpotrebnejši del in prepovedati fidejkomise. Kongregacije, ki se pečajo s trgovino, bodo morale plačati davke, vse kongregacije pa pridobninske pristojbine.

\* **Minister — pa zopet učitelj.** Ministrstvo v Švediji, ki je prevzelo državne posle meseca oktobra l. 1905 je moralo sedaj odstopiti zaradi volilne pravice. V tem ministrstvu je bil naučni minister nekdanji učitelj ljudske šole, državni svetnik Fritjuf Berg. Zaradi tega odstopa se je odločil Berg, da se vrne zopet v šolo, kjer služi tudi njegova žena. Berg je dosegel v tem kratkem času, ko je bil minister, da se olajša švedska ortografija in izboljša materialno stanje učiteljstva. Štokholmsko učiteljstvo, ki ceni zasluge tega moža in nekdanjega tovariša, ga je imenovalo svojim častnim članom. Nameravane reforme izobraženja učiteljstva ni mogel Berg več izvesti. A švedsko učiteljstvo upa, da se zopet povrne na svoje prejšnje mesto in uresniči svoje načrte glede šolstva in prosvete.

\* **Kulturni boj na Francoskem.** Prefekt v Ronenu je odstavil župana v Le Houlmu in Héronu, ker sta zopet hotela postaviti na prejšnje mesto razpela, ki so jih učitelji odstranili iz šol.

## Vestnik.

**Ljubljansko žensko učiteljišče.** Poročajo nam od merodajne strani, da odločuje pri sprejemanju gojenk na ljubljansko učiteljišče edino zakon, statut in rezultat sprejemnega izpita; tega poslednjega se absolutno drže, zato je izključena vsaka protetekeja. To javljamo zategadelj, ker nečemo nikomur delati krivice.

**Osebnost v Kranjskem.** Tovariš I. Bernot, učitelj na II. mestni osemrazredni deški ljudski šoli v Ljubljani, je imenovan za strokovnega učitelja v X. plačilnem razredu na c. kr. umetno-obrtni strokovni šoli v Ljubljani. Čestitamo! — Poljedelsko ministrstvo je imenovalo definitivno učiteljico v Sostrem pri Ljubljani, Pavlo Buhovo, za pomožno učiteljico na c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji.

**Učiteljem spisovalcem šolskih knjig v album.** Ker ima sedaj slovensko učiteljstvo — edino v Avstriji — svojo lastno tiskarno, menda ne bo odveč, ako spomnimo vse one slovenske učitelje, tako ljudskošolske kakor tudi srednješolske, da naj dajejo vse knjige, ki jih spišejo v šolsko porabo, tiskati v učiteljsko tiskarno. Izgovor, da to ni mogoče, ker jih založi pogostoma kaka dunajska firma, recimo: Pichler, Gorišek in drugi, Temsky itd., ne drži. Ako damo knjigo eni ali drugi teh firm v zalogo, si izgovorimo pogoj, da jo mora dati v tisk učiteljski tiskarni. Zakaj na ta način pridemo najprej v okom onim zoprnim ti-

skarskim pogreškom, ki se nahajajo v knjigah, ki jih stavijo tuji tiskarji.

**Častno občanstvo.** Občinski odbor v Hajdini pri Ptujju je imenoval v seji dne 7. t. m. tamošnjega nadučitelja, tovariša Franca Podobnika, v priznanje njegovih zaslug, ki si jih je pridobil za hajdinsko šolstvo in občino, za častnega občana. Čestitamo!

**Imenovan** je za suplenta na učiteljsišču v Kopru slikar Šaša Šantel.

**Iz seje ožjega c. kr. okr. šol. sveta za goriško okolico z dne 6. oktobra 1906.** Uradna poročila: C. kr. dež. šolski svet je izdal dolg odlok, kako je izvrševati novi šolski in učni red. Šolska vodstva ga dobe v kratkem času. Zaradi bolehnosti se je dovolil eni učiteljici dopust za 14 dni, drugi 3 mesece, tretji 6 mesecev, oziroma do okrevanja. Enemu učitelju se nakaže doplačilo, ker je učil 8 mesecev po 3 ure več na teden, nego je bil dolžan. Tri prošnje za petletnino so se rešile tako, da se šteje čas po izpitu učiteljske sposobnosti. 2 prošnji za povišanje najemnine za šolske prostore sta se odredili v rešitev pomnoženega c. kr. okr. šolskega sveta. Dovolile so se razne naprave in poprave pri nekaterih šolah in sklenilo se je preskrbeti nekatere naprošene učne pripomočke. Pooblastilo se je predsedništvu c. kr. okr. šol. sveta, naj rešuje vloge knjižnične komisije za nakup knjig v okr. učit. knjižnico; samo v dvomljivih slučajih naj se take vloge rešujejo v seji. Sklenilo se je, nakupiti šolam kot učni pripomoček knjižnico: Fr. Švara, Boj alkoholu in nikotinu. Prošnja neke učiteljske kandidatnje se predloži pomnoženemu c. kr. okr. šol. svetu v rešitev. B.

**Nižjo gimnazijo** v Kočevju razširijo v višjo gimnazijo. V ta namen je stavljen v državnem proračunu primeren znesek. Protekcija Nemecev!

**Liberalna organizacija na Goriškem.** Na Goriškem snujejo „Zvezo goriških narodnih društev“.

**Obutev za otroke** mora biti po nazorih dr. Ramcova popolnoma mehka. Najbolje pa je, da hodijo otroci bos, ako to dopuščata pot in podnebje.

**Podnačelnik šmarskega okrajnega zastopa** je tovariš Fran Ferline, učitelj v Šmarju pri Jelšah. Cesar je to volitev že potrdil.

**44 let star gimnazijec.** V VII. gimnazijski razred v Novem mestu je vstopil kot redni dijak umirovljeni orožniški postajevodja gospod Anton Bratković, ki je sedaj star 44 let.

**Češki učiteljski list „Učiteljské Noviny“** prijavlja v svoji 3. številki z dne 28. septembra t. l. posnetek našega članka o ljubljanskem šolstvu.

**Iz Vojnika** poročajo, da namerava „nemška“ trška občina svojo nemško trirazrednico, ki jo obiskuje okolo 80 otrok, razširiti v šestrazrednico in sčasoma v osemrazrednico. Vsi trije razredi štejejo skoraj toliko otrok kakor na vojniški slovenski štiritirazrednici en sam razred.

**Atentat na profesorja.** V Berlinu je ustrelil na kliniki za zobe praktikant Winkler s samokresom na svojega šefa, ki mu ni maral dati izpričevala, da je zmožen za poslovanje na kliniki.

**Zaradi ustanovitve italijanske šole** pri Sv. Ivanu pri Trstu je priredilo preteklo nedeljo politično društvo „Edinost“ v Trstu protestni shod.

**Resnične besede.** Zадnja „Freie Lehrerstimme“ piše doslovno: „Fast drei Viertel aller Schulen (na Kranjskem) sind ein- und zweiklassig. Traurig ist auch die finanzielle Lage der Lehrerschaft; die Wichtigkeit einer guten Volksschule für die Entwicklung eines Volkes sehen die Männer, welche Krain verwalten, durchaus nicht ein!“ — Tem besedam nimamo ničesar dostaviti, obžalujemo samo, da so resnične!

**Kurz za ljudske učitelje o modernem — novostrojnem — risanju** v Celju se bo tudi to šolsko leto nadaljeval ter je po šolski oblasti že dovoljen. Vodil ga bo učitelj risanja na državni veliki gimnaziji v Celju, gosp. Schlemmer. — V minolem šolskem letu je ta kurz — z lepimi uspehi — uprizoril gosp. Jožef Schmoranzner, učitelj na okoliški šoli v Celju, sedaj c. kr. okr. šolski nadzornik v Mariboru.

**VIII. mednarodni kmetijsko-gospodarski kongres** se vrši na Dunaju prihodnje leto meseca maja.

**„Perotninar“.** Kakor znano, izhaja v Trziču na Kranjskem mesečnik za umno perotninarstvo ter za umno rejo vseh malih domačih živali. List je prav dober. Namerava se ustanoviti društvo perotninarjev in rejcev vseh malih domačih živali. Glavni namen društvu, ki bode imelo ime „I. slovensko društvo perotninarjev in rejcev vseh malih domačih živali v Trziču“, je, delovati na to, da se reja vseh malih domačih živali po moči povzdigne in uvede po vseh slovenskih deželah in pokrajinah; ustanavljati podružnice in društvene postaje za čistokrvno perotnino in plemenjake malih domačih živali; prirejevati shode, predavanja, poučne izlete itd. po vseh slovenskih krajih; napravljati razstave in obiskovati tuje razstave v svrhu pouka; urediti si društveno knjižnico kakor tudi svoje lastno glasilo; uporabljati skupne društvene objave za prodajo in nakup vseh za rejo potrebnih predmetov.

**Trgovinski muzej v Trstu.** Ministrstvo za trgovino je odobrilo pravila „Trgovinskega muzeja v Trstu“ (Museo commerciale di Trieste). Zavod bo v kratkem otvorjen; za Trst je to velevažna inštitucija.

**Šolske vesti iz Trbovelj.** Iz Trbovelj poročajo: Šolski pouk se je začel 1. vinotoka. Solo obiskujočih otrok je letos 2300. Ti so razdeljeni na 30 razredov. Več razredov šteje nad 100 glav, nekateri pa imajo paralelke. V Hrastniku se je dozidala letos nova štiritirazrednica. Fara ima štiri nova, lepa šolska poslopja. Bazen teh je še pri Sv. Katarini dvorazrednica in doma nekdanji štiri razrede broječa stara šola. Vkljub vsemu temu pa se bo spomladi domača šola, ki ima šest razredov in dve paralelki, razširila za štiri razrede. Učiteljskih oseb skupaj je 37.

**Prebivalstvo Trsta in okolice.** Po računih mestnega statističnega urada šteje sedaj Trst z okolico 198.525 prebivalcev. Pri zadnjem ljudskem štetju dne 31. decembra 1900 je bilo 178.127 prebivalcev.

**V mestni šoli v ulici Kandler v Trstu** se je dogodilo te dni, da je učitelj v III. razredu izpraševal učence, kako govore doma, slovenski ali laški? Velel je, naj oni, ki doma govore slovenski, izstopijo iz klopij. In čujte: v klopih je obsedela le — manjšina, a še med temi, ki so ostali v klopih, je bil marsikak Slovenec.

**Revija „Katoliški Obzornik“** bo izhajala v prihodnjem letu pod imenom „Čas“ desetkrat na leto. Ali se sramujejo imena „katoliški“, da so ga zavrgli?

**Novo pismene znamke v Bosni in Hercegovini** uvede vojna poštna uprava dne 1. novembra. Znamke kažejo različne podobe. 5kronska znamka ima cesarjevo podobo, znamka za 1 h ima Dobo, za 2 h Mostar, za 3 h Plivatov v Jajcah, za 5 h Narentno polje z razgledom na Prenj, 6 h kaže Rama dolino, 10 h Vrbacesto, 20 h stari mostarski most, 20 h Sarajevo, 30 h podobo pošte na mulah, 35 h Jezero s paviljonom za turiste, 40 h vojaški poštni voz s konjsko vprego, 45 h sarajevski bazar, 50 h vojaški poštni avtomobil, 1 K Carzijo v Sarajevu, 2 K Lukov stolp v Jajcih. Znamke za stvari 5 h mošeja v Mostaru, 10 h Jajce s Pliva-Padeci.

## Razgled po šolskem svetu.

— **Srednje šolstvo v Črni gori.** Letos so otvorili v Cetinju v Črni gori prvo višjo gimnazijo.

— **Nemške šole v Pulju.** Nemci v Pulju agitirajo za novo nemško dekliško šolo, ker se nadejajo, da jim bo minister Marchet tudi to zidal — kakor deško šolo — za državne denarje. Nemških šol v Pulju ne manjka. Tu imamo 1. nemško višjo gimnazijo, 2. nemško realko, 3. nemško deško ljudsko šolo, 4. nemško dekliško ljudsko in meščansko šolo in še celo vrsto strokovnih šol za mornarico, kakor „Marine-Unterrealsschule“ itd. Za ponemčevanje je torej prav dobro preskrbljeno. Mornarica je povabila ali kani povabiti delegate v Pulj, da si sami ogledajo našo vojno mornarico, arzenal, utrdbe itd. in se na svoje oči prepričajo o potrebi zvišanja kredita za stavbo novih vojnih ladij itd. Priporočamo slovanskim delegatom, naj se ob tej priliki informirajo tudi o šolah, ki jih vzdržuje c. kr. mornarica in ki stoje popolnoma pod njenim nadzorstvom. Kaj ima c. kr. vojna mornarica z ljudskimi in srednjimi šolami opraviti?